

کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد (انکتاد)

تهیه کننده: رقیه محمدی پُر فکر

آشنایی با سازمانهای
اقتصادی بین المللی و
منطقه‌ای
(۷)

همکاری‌های بین المللی جهت رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه در نظر گرفته. این اهداف که به نام «اولین دهه توسعه» سازمان ملل متحد شهرت یافت، خواستار ارتقاء رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه به میزان ۵ درصد در سال شد. در اوت ۱۹۶۱ شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل قطعنامه شماره (۳۴) ۹۱۷ خواستار ایجاد «کنفرانس توسعه و تجارت سازمان ملل متحد» گردید. به موجب قطعنامه مزبور، تصمیم گرفته شد که در اوایل بهار ۱۹۶۳ کمیته‌ای مأمور تدارک و برپایی کنفرانس مزبور (انکتاد) شود. در دسامبر ۱۹۶۲ پس از مباحثات فراوان در خصوص دو پیش نویس قطعنامه، مجمع عمومی سازمان ملل متحد به اتفاق آراء قطعنامه مربوط به تشکیل «کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد» موسوم به انکتاد را به تصویب رسانید.

در این قطعنامه مقرر شد که کنفرانس مزبور هرچه زودتر و حداکثر بعد از ژوئیه ۱۹۶۳ برپا شود و موارد کلی اقتصاد جهانی و مسایل اقتصادی کشورهای در حال توسعه از قبیل نوسان در عواید حاصل از صادرات کالا و مواد اولیه، مسأله تنزل دائمی بهای مواد صادراتی کشورهای در حال توسعه و اقداماتی در جهت حذف موانع گمرکی زاید و بررسی امکان توسعه تجارت جهان را دربر گیرد. به منظور برپا کردن کنفرانس انکتاد، تشکیلاتی در بطن سازمان ملل متحد بوجود آمد و دکتر راثول پربیش (RAOUL PREBISH) اقتصاددان معروف آرژانتین به سمت دبیرکل انکتاد گمارده شد.

یافته‌ها بوده است. رشد سریع تجارت بین الملل در دهه ۱۹۵۰ و سهم اندک کشورهای جهان سوم از این رشد، شکاف بین کشورهای توسعه یافته و توسعه نیافته را چندین برابر عمیق تر کرد و به تدریج این فکر قوت گرفت که کشورهای جهان سوم دارای مشترکات و مشکلات مشابهی هستند و بایستی برای حل مشکلات خود دست به يك اقدام دسته جمعی بزنند و چاره‌ای برای مشکلات عظیم اقتصادی خود - که روز به روز فزونی می گرفت - بیابند.

تشکیل يك جبهه سیاسی به عنوان «کشورهای غیر متعهد» در اوایل دهه ۱۹۵۰ به این کوشش‌ها ابعاد ویژه‌ای بخشید. به تدریج کشورهای تازه استقلال یافته، بیش تر به این جنبش پیوستند. قدرت گرفتن جنبش غیر متعهدها باعث تقویت تدریجی جناح توسعه نیافته‌ها در داخل سازمان ملل شد.

در ابتدای امر یعنی در بین سال‌های - ۶۰-۱۹۵۶ تعداد ۴۰ کشور نواستقلال در اروپا و عمدتاً در آفریقا و آسیا، به عضویت سازمان ملل متحد پذیرفته شدند و بدین ترتیب، توازن آراء در مجمع عمومی این سازمان آشکارا به نفع کشورهای در حال توسعه تغییر کرد و مجموع اعضاء سازمان ملل به ۱۰۰ عضو رسید. مجمع عمومی سازمان ملل متحد تحت فشار کشورهای در حال توسعه - که اکثریت اعضاء را تشکیل می دادند - در ۱۹۶۱ قطعنامه‌ای را به تصویب رسانید که به موجب آن هدف‌هایی را برای

اشاره:

ششمین قسمت از سلسله موضوعات «آشنایی با سازمان‌های اقتصادی بین المللی و منطقه‌ای» که به معرفی «انکتاد» یا کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد پرداخته بود، در شماره ۱۲۴ (دی ماه ۱۳۶۸) چه چاپ رسید. مقاله حاضر با نظر به ضرورت تکمیل مطلب و افزودن آمارهای جدید تهیه شده است. لازم به تذکر است، این سلسله مباحث که از شماره ۱۱۹ (مرداد ۱۳۶۸) تا شماره ۱۲۴ (دی ماه ۱۳۶۸) به چاپ رسیده، توسط آقای علی خزاعی تهیه می شده است و به علت اشتغالات نامبرده ادامه آنها به تأخیر افتاده است، که از این شماره مجدداً به چاپ آنها اقدام خواهد شد.

تاریخچه انکتاد

(UNCTAD) United nation conference on trade and development

تشکیل انکتاد به سال‌های بعد از ۱۹۵۰ و تحولاتی که در پهنه جهانی به وقوع پیوست، بر می گردد. در این سال‌ها به تدریج بر تعداد کشورهای تازه از بند استعمار رهیده افزوده می شد. رشد آگاهی‌های ملل جهان سوم و فشار ناشی از اختلاف عمیق سطح زندگی بین کشورهای توسعه یافته و کشورهای عقب مانده، عمدتاً ناشی از بهره‌کشی‌های دوران استعمار و چپاول ثروت و منابع این کشورها توسط توسعه

● در اوت ۱۹۶۱ شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل قطعنامه شماره (۳۴) ۹۱۷ خواستار ایجاد «کنفرانس توسعه و تجارت سازمان ملل» گردید و در دسامبر ۱۹۶۲ پس از مباحثات فراوان، مجمع عمومی سازمان ملل متحد به اتفاق آراء قطعنامه مربوط به تشکیل «کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد» موسوم به «آنکتاد» را به تصویب رساند.

معرض افت و نزول است. راه حل اساسی پر بیش در تز معروف خود، تدوین الگوی رشد اقتصادی مبنی بر تجارت خارجی بود. وی علیرغم فقدان یا کمبود سرمایه و روند کند تشکیل سرمایه در جهان سوم پیشنهاد کرد که تجارت خارجی عادلانه تری در مبادلات بین المللی حاکم شود و کشورهای در حال توسعه با استفاده از مازاد تجاری خود اقدام به گسترش یا ایجاد صنایع در کشورهای خود کنند، وی ضوابطی برای تجارت عاری از تبعیض و متقابلاً سودمند را پیشنهاد کرد.

● در آنکتاد کشورهای عضو به چهار گروه تقسیم شده اند:
- گروه B، شامل کشورهای اروپای غربی، آمریکای شمالی (کانادا و ایالات متحده آمریکا) استرالیا، زلاندنو، اسرائیل و آفریقای جنوبی.
- گروه D، از کشورهای سوسیالیستی اروپای شرقی و مغولستان خارجی.
- گروه ۷۷، شامل کشورهای در حال توسعه آفریقایی، آسیائی، آمریکای لاتین، مالت و یوگسلاوی
- گروه چین.

تشکیلات آنکتاد - کنفرانس تجارت و توسعه
مقر اصلی آنکتاد در ژنو پایتخت سوییس است. تشکیلات آنکتاد وجه تشابه فراوانی با سازمان ملل متحد دارد که عمدتاً به شرح ذیل است:

۱- عضویت

مشارکت و عضویت در آنکتاد برای تمام کشورهای عضو سازمان ملل متحد بلامانع است و اعضاء آنکتاد علاوه بر کشورهای عضو سازمان ملل متحد، شامل کشورهای (مانند سوییس - آلمان فدرال و آلمان دموکراتیک) که در ارگانهای تخصصی سازمان ملل عضویت دارند، می شود. تعداد اعضاء آنکتاد بیش از ۱۶۰ کشور است.

۲- هیئت مدیره

کنفرانس دارای یک رییس و لااقل ۲۷ معاون است که براساس توزیع جغرافیائی عادلانه انتخاب می شوند. برای اجرای وظایف هیئت رییس هفت کمیته وابسته به هیئت مدیره با تعدادی افراد فرعی وجود دارد. هیئت مدیره آنکتاد در سال دوبار تشکیل جلسه می دهد و وظایف عمومی کنفرانس را در خلال جلسات عام برعهده دارد.

۳- دبیر کل و دبیرخانه

برخلاف سایر کنفرانسها که کارمندان و مسئولان عالیرتبه توسط خود کنفرانس انتخاب می شوند، دبیر کل آنکتاد طبق قطعنامه (XXV) ۱۷۸۵ مستقیماً توسط دبیر کل سازمان ملل متحد منصوب می شود. وظیفه اصلی دبیر کل، هدایت ارگانهای کنفرانس در جهت اجرای قطعنامهها و تصمیمات آن است. دبیرخانه آنکتاد مسئول برگزاری جلسات فرعی و اصلی کمیتهها، هیئت مدیره و برپا کردن کنفرانس است. همچنین تشکیل هیئت نمایندگیها و چاپ و انتشارات بر عهده دبیرخانه است.

۴- کنفرانس تجارت و توسعه

کنفرانس آنکتاد که حکم مجمع عمومی سازمان را دارد، هم اکنون هر ۳ سال یکبار تشکیل می شود. طی مدت زمان بین دو کنفرانس، جلسات

حاصل آمده، اما حالت انفعالی داشته، منحصر به بخشهایی است که در امور صادرات فعال هستند (نظیر استخراج معادن و صدور مواد اولیه به خارج).

۳- در کشورهای فقیر نیروی کار اضافی فراوان وجود دارد که باید جذب صنایع شوند. از نظر آقای پریس دو عامل عمده، موجب نیروی کار اضافی در کشورهای مذکور است.
الف - افزایش بهره‌وری صنایع مخصوص صادرات، نیروی کار شاغل را کاهش می دهد و موجب کارگر اضافی می شود.

ب - تعداد زیادی از مردم با بهره‌وری فوق العاده نازل در مشاغل کاذب شاغل هستند.

۴- سطح نازل بهره وری نیروی کار و فقدان سرمایه عامل عقب ماندگی کشورهای فقیر است.

۵- تمایل شدید در کشورهای فقیر (در حال توسعه و کم تر توسعه یافته) نسبت به مصرف نوعی کالا، منجر به استفاده از تکنولوژی پیشرفته غیر بومی می شود که خود مانع بزرگی بر سر راه تشکیل سرمایه است.

۶- ثمرات ترقیات و پیشرفت های فنی به طور ناعادلانه به سود کشورهای صنعتی و به ضرر کشورهای در حال توسعه تقسیم می شود.

۷- رابطه مبادله بازرگانی (TERMS OF TRNDE) کشورهای در حال توسعه دائماً در

پس از قریب یکسال و نیم کار مداوم و تشکیل جلسات مقدماتی، بالاخره اولین کنفرانس توسعه و تجارت سازمان ملل متحد در ۲۳ مارس ۱۹۶۴ با شرکت ۱۲۲ کشور عضو سازمان ملل متحد در ژنو برپا شد. آقای پریس، اولین دبیر کل آنکتاد طبق رهنمود اولین دهه توسعه سازمان ملل متحد و برای تحقق رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه به میزان ۵ درصد در سال، در دهه ۱۹۶۰ تز معروف خود موسوم به «پیش به سوی سیاست نوین تجاری برای توسعه» را طی گزارشی در اولین کنفرانس آنکتاد، ارائه کرد. تز نامبرده که به نام «اقتصاد وابسته» نیز شهرت یافت، براین اصول مبتنی بود:

۱- اقتصاد جهان بین دو دسته کشورها تقسیم شده است که در گروه اول قطب ثروتمند و در گروه دوم کشورهای فقیر قرار دارند. کشورهای واقع در قطب ثروتمند، ممالک پیشرفته صنعتی با رشد بالای تکنولوژی هستند و کشورهای قطب دوم در تقسیم بندی نابرابر کار بین المللی که میراث قرن نوزدهم است، قرار دارند. وجه مشخصه این کشورها تدارک مواد غذایی و مواد اولیه برای کشورهای صنعتی و دریافت مصنوعات و کالاهای صنعتی بوده است.

۲- ترقیات فنی به مفهوم افزایش بهره‌وری، عمده عامل رشد و توسعه اقتصادی است. در کشورهای صنعتی که عمدتاً مشغول تولید کالاهای صنعتی هستند، ترقیات فنی کم و بیش

شورای آنکتاد سالانه دوبار تشکیل می شود که این جلسات در ژنو، بریا می گردد. به علاوه، بر حسب ضرورت ملاقات های کمیته های خاص نیز در مقرر سازمان در ژنو، تشکیل می شود.

کنفرانس آنکتاد شامل کلیه مسایلی است که طی يك دوره مورد بحث و بررسی قرار گرفته است که می توان آن را به عنوان اتخاذ تصمیمات رسمی و ارائه توضیحات و رهنمودها برای ادامه کنفرانس نامید. خطابه های رسمی وزراء کشورهای عضو نیز بخش مهمی از کنفرانس آنکتاد را در بر می گیرد.

هـ - کمیته ها

در تشکیلات آنکتاد هفت کمیته وابسته به هیئت مدیره با تعدادی اجزاء فرعی وجود دارد. هفت کمیته مزبور عبارتند از: کمیته کالاها، کمیته مصنوعات، کمیته مسایل مالی، کمیته کشتیرانی، کمیته ویژه ترجیحات، کمیته انتقال تکنولوژی و کمیته همکاری های اقتصادی میان کشورهای در حال توسعه.

ع - گروه بندی کشورها

در آنکتاد هر کشور چه در کمیته های هفت گانه و چه در جلسه عمومی، صرف نظر از سهم آن در تجارت جهانی، میزان جمعیت، منابع مالی و غیره دارای يك رای است. در آنکتاد کشورهای عضو به چهار گروه تقسیم شده اند:

- گروه B - شامل کشورهای اروپای غربی، آمریکای شمالی (کانادا و ایالات متحده آمریکا)، استرالیا، زلاندنو، اسراییل و آفریقای جنوبی می شود.

- گروه D - از کشورهای سوسیالیستی اروپای شرقی و مغولستان خارجی تشکیل می شود.

- گروه ۷۷ - شامل کشورهای در حال توسعه آفریقای، آسیایی و آمریکای لاتین و مالت و یوگسلاوی می شود.

- گروه چین.

اهداف آنکتاد

الف - دستیابی کشورهای در حال توسعه به بازارهای کشورهای صنعتی:

از عمده ترین دستاوردهای آنکتاد در این زمینه، سیستم عمومی ترجیحات بوده است که به منظور خنثی سازی موثر سیاست های حمایت کشورهای صنعتی در جلوگیری از گسترش صادرات کشورهای جهان سوم است. از دیگر کوشش های آنکتاد، تنوع بخشیدن به اقتصاد کشورهای در حال توسعه و افزایش صادرات کالاها ساخته شده و نیمه ساخته آنان است. در این رابطه، کشورهای گروه ۷۷ از ۱۹۷۶ به منظور کمک به درآمدهای صادراتی کشورهای در حال توسعه،

طرحی به نام برنامه جامع کالاها ارائه کردند. برنامه جامع کالاها عبارت است از تثبیت قیمت صادرات ۱۸ قلم کالاها ی اساسی عمده صادراتی کشورهای در حال توسعه. برنامه جامع کالاها از طرق ایجاد صندوق مشترک کالاها و تنوع و توسعه بخشیدن در تولیدات کشورهای در حال توسعه صورت می پذیرد.

ب - انکتاد و نظام پولی بین المللی

انکتاد بدهی های کشورهای در حال توسعه را ناشی از نارسایی های نظام پولی وابسته دانسته، راه حل هایی به منظور کاهش بهره وامها، تمدید برنامه بازپرداخت آنها، بخشش وامها - به ویژه در مورد کشورهای بسیار فقیرتر - و تجدیدنظر در قراردادهای بازپرداخت وام های دوجانبه خارجی به منظور تعویق و حتی ابطال اصل و بهره وامها ارائه کرده است و تشکیل صندوقی مشترک جهت تأمین مالی وام های جدید با کمک کشورهای ثروتمند را پیشنهاد داده است.

از نظر آنکتاد هرگونه سیاست عمده باید در سه زمینه مرتبط بهم یعنی بدهی، رشد و تجارت اتخاذ شود. در این راستا، کشورهای صنعتی باید آنگونه معیارهای پولی و مالی را که منجر به نرخ های پایین تر بهره می شود، بپذیرند و بکارگیری معیارهای حمایتی را متوقف سازند تا از کلیه راه های ممکن به بسط و توسعه تجارت بین المللی پرداخت شود.

ج - توسعه روابط بازرگانی بین ملل جهان سوم و کشورهای دارای سیستم های اقتصادی متفاوت

اقدامات آنکتاد در رابطه با ایجاد حسن تفاهم و گسترش روابط اقتصادی و تجاری بین ملل جهان سوم و کشورهای دارای سیستم های اقتصادی متفاوت، اقدامات مؤثری را آغاز کرده است و با بهره گیری از تضاد موجود بین کشورهای پیشرفته سرمایه داری و بلوک شرق، سعی در جهت تحقق اهداف اقتصادی و اجتماعی کشورهای در حال رشد داشته است.

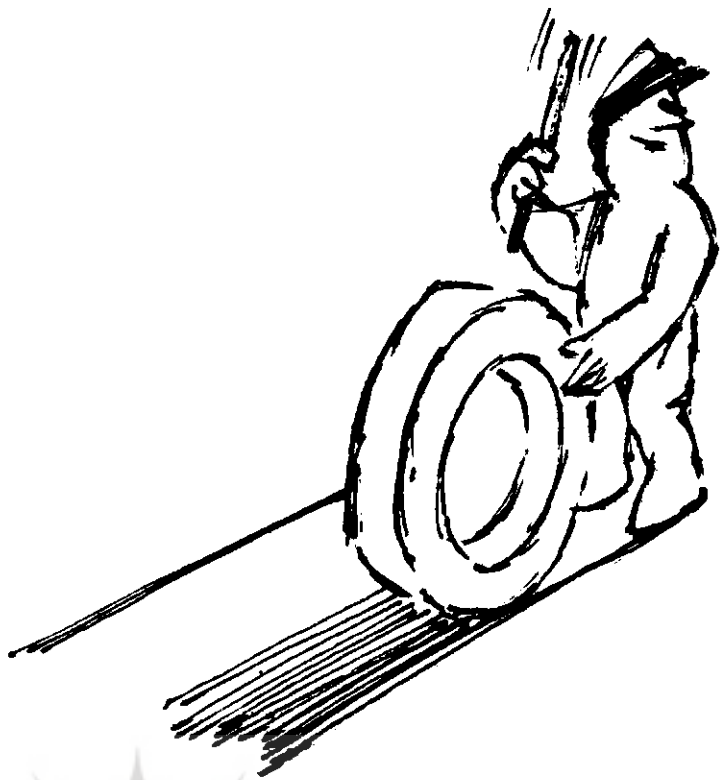
د - انتقال تکنولوژی به کشورهای در حال توسعه

آنکتاد با توجه به نازل بودن سطح تکنولوژی در کشورهای در حال توسعه و اهمیت انتقال و ایجاد شرایط مناسب جهت جذب آن - که می تواند به حذف نارسایی ها منجر شده، فضای بهتر به منظور رشد و توسعه اقتصادی ایجاد کند - تلاش های پیگیری را به منظور فراهم آوردن روش های عملی تحقق انتقال تکنولوژی به عمل می آورد.

ه - تغییر رابطه مبادله تجاری به زیان کشورهای در حال توسعه

کوشش آنکتاد در طی زمان فعالیتش معطوف بر آن بوده است که با بررسی های همه جانبه، به ریشه یابی معضلات در تجارت جهانی و اثرات بحران های اقتصادی بر ترکیب مبادلات تجاری

عمومی، این کشورها به طور قاطع اعلام می‌دارند که در راه حصول این هدف، هیچ توافقی نباید به حقوق «دبیرخانه» پیش بینی شده یا به «کنفرانس» لطمه بزنند. کشورهای ۷۷ برجسته ترین نکته اولین کنفرانس انکتاد را اتحاد ۷۷ کشور می‌دانند که دارای مشکلات مشابه و مشترکی هستند و صراحت و هم پیوندی مذاکرات کنفرانس، مدیون وحدت آنهاست و این اتحاد حیاتی بایستی روزافزون باشد و بالاخره همکاری بین توسعه نیافته‌ها بایستی به صورت سلاح قاطعی درآید تا به تقسیم دنیا به مناطق غنی و فقیر پایان داده شود و ظلم و بی خبری قرون گذشته جبران گردد. این گروه که اکنون بیش از ۱۲۰ عضو دارد، تلاش زیادی در جهت اصلاح نظام تجاری، مالی و فنی بین المللی به عمل آورده است، لکن نظر به ماهیت وابسته بیشتر کشورهای عضو و نداشتن یک قدرت عملی در مواجهه با معضلات اقتصادی جهان سوم، این گروه، تنها به مثابه یک گروه فشار و تهییج کننده افکار عمومی جهان در مورد مسایل تجاری و توسعه ملل عقب مانده جهان سوم، عمل کرده است.

دستاوردهای کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد

کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد تنها محفل بین المللی اقتصادی است که کشورهای صنعتی (برخلاف صندوق بین المللی پول و بانک جهانی) و مؤسسات مالی منطقه‌ای در اقلیت محض قرار دارند. به همین علت، موضع گیری‌های انکتاد و کلیه مسایل مربوط به کمیته‌های هفت گانه عمدتاً به سود ملل محروم و کشورهای در حال توسعه و کم تر توسعه یافته است. موضع گیری‌های انکتاد در قبال مبرم ترین مسایل و مشکلات مبتلا به اقتصاد بین الملل همواره در رد اعتراض کشورهای صنعتی - خصوصاً امریکا و انگلیس - بوده است. از حیث اقتصادی، از آنجایی که انکتاد فاقد ارگان‌ها و قدرت اجرایی است، نتوانسته است انظوری که باید و شاید به اهداف مورد نظر سازمان ملل متحد در دهه‌های گذشته برسد. نخستین هدف اولین دهه توسعه سازمان ملل متحد در سال‌های ۱۹۶۰ تأمین ۵ درصد رشد اقتصادی سالیانه برای کشورهای در حال توسعه بوده است. هدف دومین دهه توسعه در سال‌های ۱۹۷۰ اختصاص سالانه ۷ درصد تولید ناخالص ملی (GNP) ممالک پیشرفته (شامل کشورهای نفت خیز) به کشورهای در حال توسعه فقیر بوده است. سومین دهه توسعه از سال ۱۹۸۰ با پی گیری اهداف دومین دهه که دست یابی به اختصاص ۷ درصد تولید ناخالص ملی ممالک

گابن - غنا - گواتمالا - گینه - هائیتی - هندوراس - هند - اندونزی - ایران - عراق - جامائیکا - اردن - کنیا - کویت - لاتوس - لبنان - لیبیا - لیبی - ماداگاسکار - مالزی - مالی - موریتانیا - مکزیک - مراکش - نپال - نیکاراگوا - نیجریه - نیجر - پاکستان - پاناما - پاراگوئه - پرو - فیلیپین - جمهوری کره - جمهوری ویتنام - رواندا - عربستان سعودی - سنگال - سیرالئون - سومالی - سودان - سوریه - تانزانیکا - زنگبار - تایلند - توگو - ترینیداد - توباگو - تونس - اوگاندا - جمهوری متحد عرب - ولتای شمالی - اروگوئه - ونزوئلا - یمن - یوگسلاوی.

این کشورها در اعلامیه مشترک خود از تشکیل کنفرانس توسعه و تجارت سازمان ملل (انکتاد) به عنوان اقدامی برجسته در جهت ایجاد جهانی نو - که عدالت و نظم اقتصادی در آن حکمفرما خواهد بود یاد کردند. موارد دیگر اعلامیه مشترک ده ماده‌ای و مفصل گروه ۷۷ عبارت بود از: ضرورت تجدیدنظر در تقسیم کار بین المللی هماهنگ با نیازهای رشد سریع کشورهای توسعه نیافته به هیچ وجه

کافی و در خور نیاز عمده این کشورها نیست و نتایج این کنفرانس را به امید آنکه پایه و اساسی برای پیشرفت‌های اصولی در آتیه واقع شود، پذیرفتند. کشورهای در حال توسعه به ارزش موافقت عمومی برای ایجاد یک سازمان دایمی واقفند، و علی رغم معوق ماندن برخی مسایل مورد بحث در این کنفرانس و موکول شدن آن به مجمع

پرداخته، وخیم تر شدن وضعیت اقتصادی کشورهای در حال توسعه جهان را به کاهش بهره‌وری از تجارت بین المللی نسبت داده و به چاره اندیشی جهت روش‌هایی برای بهبود وضعیت موجود پرداخته است.

و - همکاری‌های اقتصادی و اجتماعی بین کشورهای جهان سوم به منظور کاهش وابستگی

در چارچوب آنکتاد، کشورهای واقعا غیرمتعهد همواره به دنبال آن بوده‌اند که از طریق فرمولبندی مؤثر و عملی، زمینه‌های خود انکایی جمعی را بوجود آورده، تقویت کنند تا به مهم ترین عامل جهت نزدیکی کشورهای جهان دست یابند.

گروه ۷۷

هنگامی که اولین جلسه انکتاد در ژنو تشکیل شد. گروهی از کشورهای جهان که شامل هفتاد و هفت کشور می‌شدند، برای اتخاذ یک موضع هماهنگ در قبال تجارت جهانی و حفظ و گسترش منابع اقتصادی خود، با انتشار اعلامیه‌ای، تشکیل یک گروه فشار، موسوم به «گروه ۷۷» را اعلام کردند.

هفتاد و هفت کشوری که اعلامیه مشترک را امضاء کردند، عبارت بودند از:

افغانستان - الجزایر - آرژانتین - بولیویا - برزیل - برمه - برونڈی - کامبوج - کامرون - جمهوری مرکزی - آفریقا - سیلان - چاد - شیلی - کلمبیا - کنگو - کاستاریکا - قبرس - داهومی - جمهوری دومینیکن - اکوادور - السالوادور - حبشه

پیشرفته بوده است، دنبال گردید. لیکن این امر نیز تاکنون تحقق نیافته است و رقم مزبور به حدود ۵ در صد رسیده است. این امر ظاهراً به دلیل مشکلات متعددی است که کشورهای صنعتی با آن مواجه هستند و به همین دلایل اغلب کشورهای صنعتی عملاً از کمک به کشورهای در حال توسعه سرباز می‌زنند.

علیرغم این عدم موفقیت، انکتاد از طریق کمیته‌های هفت گانه خود موفق شده است برخی خواسته‌های کشورهای در حال توسعه را در زمینه تکنولوژی، تثبیت بهای مواد خام و اولیه و رفع موانع تجاری و آزادی کشتیرانی به کشورهای صنعتی تحمیل کند.

از تاریخ شروع کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد تاکنون هفت کنفرانس تشکیل شده است؛ اولین کنفرانس انکتاد در ۱۹۶۴ در ژنو تشکیل شد - هر چند طی این اجلاس مذاکرات مفصلی بین طرفین (کشورهای در حال توسعه و کشورهای توسعه یافته) در مورد راه‌های دستیابی به اهداف تعیین شده به عمل آمد، لیکن از آنجایی که مفاد قطعنامه‌های صادره می‌بایست توسط کشورهای توسعه یافته صنعتی به اجراء در آید و تا آن زمان هماهنگی لازم بین نفرت کشورهای در حال توسعه (گروه ۷۷) وجود نداشت، کنفرانس به نتایج مطلوبی دست نیافت.

دومین کنفرانس تجارت و توسعه در ۱۹۶۸ در دهلی نو منعقد شد که از جمله اهداف اصلی این کنفرانس، کوشش در راه رفع مشکلات بدهی‌های خارجی کشورهای ۷۷، بهبود نسبت مبادله بازرگانی به نفع این گروه از کشورها و سعی در راه افزایش حجم کالاهای صادراتی کشورهای مزبور از راه اخذ تعرفه‌های ترجیحی از کشورهای پیشرفته، بوده است. از تصمیمات مهم متخذ در این کنفرانس، پرداخت يك در صد از تولید ناخالص ملی کشورهای صنعتی به منظور کمک به توسعه اقتصادی کشورهای نیازمند را می‌توان نام برد.

سومین کنفرانس تجارت و توسعه در ۱۹۷۲ در سانتیاگو شیلی برگزار شد. در این کنفرانس با توجه به کنفرانس‌های اول و دوم و تجربیات کشورهای گروه ۷۷ در مسایل مختلف اقتصادی، همفکری و همگامی و اتحاد بیش‌تر این گروه باعث شد تا نظامنامه‌ای جهت بهبود وضع کشتیرانی بین‌المللی تدوین شده، برنامه‌هایی در جهت انجام کمک‌های بیش‌تر به گسترش همه جانبه اقتصادی کشورهای محاط به خشکی و کم‌تر توسعه یافته، طرح‌ریزی شود که از آن جمله می‌توان طرح ایجاد صندوق کمک به این گونه کشورها را نام برد. در این کنفرانس به علت اعمال

نفوذ سیاسی و اقتصادی کشورهای پیشرفته در مورد تأمین منابع مالی صندوق، اختلاف نظر شدید وجود داشته است.

کشورهای صنعتی معتقد بودند که منابع صندوق باید توسط کشورهای عضو اوپک تأمین شود و از سوی اعضاء اوپک نظری معکوس داشته، در نهایت کنفرانس مؤثر بوده است.

چهارمین کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد در ۱۹۷۶ در نایروبی، کنیا تشکیل شد. در این کنفرانس تصمیم گرفته شد که دوره تشکیل کنفرانس از ۴ سال به ۳ سال کاهش یابد. از مهم‌ترین نکاتی که در رابطه با این اجلاس می‌توان نام برد، تلاش همه جانبه کشورهای گروه ۷۷ و اتفاق نظر این گروه در جهت بهبود وضع بازارهای جهانی مواد اولیه و خام بود. در نتیجه قطعنامه‌ای تحت عنوان «برنامه جامع و واحد مواد اولیه» به تصویب رسید که به موجب آن، قرار شد «صندوق مشترک تثبیت بهای مواد اولیه» تأسیس شود.

پنجمین کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد: این کنفرانس در موقعیت بسیار حساس اقتصادی تشکیل شد، زیرا زمان تشکیل آن مواجه با زمانی شد که کشورهای جهان سرمایه‌داری با مسایل عمده اقتصادی و پولی نظیر بحران اقتصادی، بیکاری و تورم مواجه بودند و سیستم موجود بین‌المللی قادر به حل مشکلات مالی جهان نبود و دلار به عنوان مهم‌ترین ارز ذخیره، اعتماد عمومی جهان را از دست داده بود. مهم‌تر آنکه توزیع درآمد در جهان ناعادلانه‌تر شده، کشورهای عضو گروه

۷۷ که صادرکننده نفت نبودند، با بدهکاری‌های فراوان ارزی مواجه شده بودند.

در این کنفرانس گروه کشورهای درحال توسعه (گروه ۷۷) خواستار تغییر نظام اقتصادی موجود و تغییر آن براساس لغو تعرفه‌های ترجیحی موجود بر کالاهای صادراتی کشورهای گروه خود شدند. همچنین این گروه خواستار سهم بیش‌تری در کشتیرانی و انتقال تکنولوژی از کشورهای صنعتی به کشورهای خود بودند. از پیشرفت‌های مهم این اجلاس می‌توان تصویب قطعنامه در مورد کمک‌های رسمی توسعه به میزان ۷ درصد تولید ناخالص ملی به کشورهای توسعه نیافته و این موضوع که کمک‌های رسمی تولید به کشورهای کم‌تر توسعه یافته به صورت کمک‌های بلاعوض درآید را نام برد.

ششمین کنفرانس تجارت و توسعه: این کنفرانس در ۱۹۸۲ در بلگراد پایتخت یوگسلاوی تشکیل شد. در این کنفرانس مسایل مختلف، تجاری، مالی بین‌المللی، سیاست‌های اعمال شده از سوی کشورهای مختلف و اثرات آن بر تجارت جهانی و ارتباط آنها با توسعه کشورهای گروه ۷۷ مورد بحث و بررسی قرار گرفت و تصمیمات و طی آن قطعنامه‌هایی به تصویب رسید و تصمیماتی در رابطه با ایفای تعهدات کشورهای پیشرفته در زمینه تجارت بین‌المللی و رفع سیاست‌های حمایتی توسط کشورهای توسعه یافته در مقابل کشورهای گروه ۷۷ اتخاذ شد.

همچنین ۱۶ قطعنامه مهم به تصویب رسید که

● یکی از اهداف انکتاد بهبود روابط تجاری کشورهای در حال توسعه با کشورهای پیشرفته است، ولی بررسی روند تحولات بازرگانی بین‌الملل نشان می‌دهد که نه تنها اوضاع تجاری این کشورها بهبود نیافته، بلکه وضعیت اکثریت آنها - به ویژه کشورهای صادرکننده کالاهای غیر نفتی - بدتر از دهه ۱۹۵۰ شده است.

● از حیث اقتصادی، از آنجا که انکتاد فاقد ارگان‌ها و قدرت اجرایی است، نتوانسته است آنطور که باید و شاید به اهداف مورد نظر سازمان ملل متحد در دهه‌های گذشته برسد.

● از نظر آنکتاد هرگونه سیاست عمده باید در سه زمینه مرتبط به هم یعنی بدهی، رشد و تجارت اتخاذ شود. در این راستا کشورهای صنعتی باید نرخهای پایین‌تر بهره را بپذیرند و به کارگیری معیارهای حمایتی را متوقف سازند تا از کلیه راه‌های ممکن به بسط و توسعه تجارت بین‌المللی پرداخت شود.

● از تاریخ شروع کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد تاکنون هفت کنفرانس زیر تشکیل شده است:
 - اولین کنفرانس در ۱۹۶۴ در ژنو، دومین کنفرانس در ۱۹۶۸ در دهلی، سومین کنفرانس در ۱۹۷۲ در شیلی چهارمین کنفرانس در ۱۹۷۶ در نایروبی، پنجمین کنفرانس در ششمین کنفرانس در ۱۹۸۲ در بلگراد و همچنین هفتمین کنفرانس در ۱۹۸۷ در ژنو برگزار شد.

● علت اساسی کاهش رابطه مبادله این است که از یک طرف کشورهای در حال توسعه صادر کنندگان عمده مواد اولیه هستند که قیمت آنها سیر نزولی داشته است، و از طرف دیگر این کشورها وارد کنندگان کالاهای صنعتی ساخته شده‌ای هستند که دائماً قیمت آنها ترقی کرده است.

مسائل کشورهای کم تر توسعه یافته ارائه کرد که اهم نکات آن به شرح ذیل است.
 - از هنگام تصویب برنامه اساسی جدید عمل برای کشورهای کم تر توسعه یافته در ۱۹۸۱ تاکنون وضع اقتصادی و اجتماعی کشورهای کم تر توسعه یافته به مراتب بدتر شده است و سهم این کشورها در اقتصاد جهانی روبه کاهش بوده است.
 - موانع و مشکلات ساختاری کشورهای کم تر توسعه یافته، خصوصاً آنها را در برابر محیط اقتصادی خارجی آسیب پذیر ساخته است که نگرانی‌های ویژه‌ای در زمینه‌های زیر وجود داشته است: سطح پایین قیمت مواد اولیه به اضافه مشکلات جدی ناشی از بازپرداخت وام‌ها به نسبت افزایش بدهکاری به تولید ناخالص ملی، عدم وجود جریان‌های مالی خارجی، شرایط بد آب و هوا و مصائب طبیعی که باعث بدتر شدن اوضاع اقتصادی کشورهای کم تر توسعه یافته شده است.
 - در رابطه با کوشش‌های ملی تأکید شده است که کشورهای کم تر توسعه یافته، مسئولیت اصلی را در مورد توسعه کلی خود برعهده دارند و کشورهای کم تر توسعه یافته بایستی کوشش‌های خود را برای اجرای برنامه‌های تغییرات ساختاری و یا اقدامات دیگر تاحدی که منطبق با اهداف اقتصادی و اجتماعی ملی و درازمدت آنها باشد، ادامه دهند که برای هر یک از این کشورها با توجه به ویژگی‌های هر یک می‌توان در موارد زیر اقدام کرد:
 ۱- افزایش توسعه کشاورزی و امنیت غذایی.
 ۲- برنامه‌های تغییرات ساختاری و تنوع بخشی و یا اقدامات دیگر که منطبق با شرایط اقتصادی و اجتماعی ویژه این کشورها باشد.

شامل مسائل کشورهای کم تر توسعه یافته، همکاری‌های اقتصادی بین کشورهای گروه ۷۷، اقدامات مربوط به انتقال تکنولوژی، کشتیرانی، تجارت کالا و خدمات، تسهیلات ضمانتی اعتبار صادرات بین‌المللی، کمک‌های توسعه، ایجاد صندوق مشترک کالاها، قطعنامه مربوط به عدم فشارهای اقتصادی به منظور نیل به اهداف سیاسی و قطعنامه‌های مربوط به مردم فلسطین، نامیبیا و آفریقای جنوبی، لبنان و یمن بوده است.
 هفتمین کنفرانس انکتاد در ۱۹۸۷ در ژنو پایتخت سوییس برگزار شد. تجدید حیات توسعه و رشد و تجارت بین‌المللی در یک محیط قابل پیش بینی و مساعدتر از طریق همکاری بین‌المللی، ارزیابی روندهای اقتصادی مربوطه و تغییرات ساختار جهانی و تدوین سیاست‌ها و اقداماتی پیرامون منابع توسعه از جمله منابع مالی، کالاها و مواد اولیه، تجارت بین‌المللی و مسائل کشورهای کم تر توسعه یافته با توجه به برنامه عملی برای دهه ۱۹۸۰ همکاری بین کشورهای در حال توسعه (گروه ۷۷) برای حل معضلات و مشکلات کشورهای کم تر توسعه یافته، کمیته‌ای تشکیل و ریاست آن برعهده سفیر نروژ (آقای هاسلید) در دفتر ملل متحد در ژنو محول گردید. وی سفیری سرشناس و در عین حال در میان کشورهای عضو گروه کشورهای در حال توسعه به خاطر پشتیبانی از مواضع کشورهای گروه ۷۷ از وجهه خاصی برخوردار است. وی پس از انتخاب طی نطقی، اهمیت فوری برای کمک به کشورهای کم تر توسعه یافته را مورد تأکید قرار داد. سپس به کمک سایر اعضا کمیته، متن پیشنهادی جالبی در رابطه با

- ۳- کوشش از طریق آموزش مهارت‌های لازم به منظور توسعه اقتصادی.
- ۴- تقویت نقش زنان در توسعه.
- ۵- اقدامات لازم به منظور جلب جریان‌های مالی خارجی.
- ۶- تقویت توانایی برنامه ریزی اقتصادی و اجتماعی.

چنین می‌نماید که اثرات وجودی سازمان انکتاد بر کشورهای در حال توسعه بسیار ناچیز بوده است، ولی توفیق اجلاسیه‌های این سازمان در شناخت مشکلات اقتصادی این کشورها قابل انکار نیست. در این بخش خواهیم دید که روند تجاری کشورهای در حال توسعه توفیق چندانی نیافته است و در نظام اقتصادی جدید بین‌المللی تحت تأثیر اقدامات سازمان انکتاد تغییری به سود کشورهای در حال توسعه مشهود نیست.

جدول شماره ۱ که تغییرات سالانه شاخص رابطه مبادله کشورهای پیشرفته و در حال توسعه را نشان می‌دهد، گویای آن است که شاخص رابطه مبادله کشورهای پیشرفته از ثبات نسبی برخوردار بوده است. و به جز سال ۱۹۷۴، در طول دهه‌های اخیر مستمراً بهبود یافته است، در صورتی که شاخص رابطه مبادله کشورهای در حال توسعه دارای نوسانات شدید، و سیر نزولی بوده است. نمودارهای ۱ و ۲ نیز به روشنی روند شاخص رابطه مبادله برای کشورهای صادرکننده کالاهای غیر نفتی را - که اکثریت کشورهای در حال توسعه را در برمی‌گیرد نشان می‌دهد. البته همان طوری که جدول شماره ۲ نشان می‌دهد، اگر شاخص رابطه مبادله تک تک کشورهای در حال توسعه را مورد بررسی قرار دهیم، ملاحظه می‌شود که سرعت کاهش رابطه مبادله برخی از این کشورها به طور نسبی بیش تر است. علت اساسی این مسأله این است که از یک طرف کشورهای در حال توسعه صادرکنندگان عمده مواد اولیه هستند که قیمت آنها سیر نزولی داشته است، و از طرف دیگر این کشورها واردکنندگان کالاهای صنعتی ساخته شده‌ای هستند که دائماً قیمت آنها ترقی کرده است. نمودار ۳ تغییرات سالانه شاخص قیمت کالاهای اساسی اولیه را نشان می‌دهد. از این نمودار نیز مشخص می‌شود که این دو شاخص به ضرر کشورهای در حال توسعه تغییر کرده است. روشن است که روند نزولی رابطه مبادله کشورهای در حال توسعه تأثیر منفی برتر از بازرگانی خارجی آنها داشته است. لذا جهت خنثی کردن کاهش قدرت خرید، این کشورها مجبور بوده‌اند با توسل به افزایش حجم کالاهای صادراتی قدرت خرید خارجی خود را حفظ کنند.

نمودار ۴ که رشد سالانه صادرات و واردات این کشورها را نشان می‌دهد، مبین این واقعیت است، زیرا با وجود اینکه شاخص رابطه مبادله به زیان کشورهای در حال توسعه بوده است. در آمد صادراتی این کشورها در اثر افزایش میزان صادرات بهبود یافته است. در مقایسه با سالهای ۵۲-۱۹۵۰ میزان کسری کشورهای در حال توسعه صادرکننده کالاهای غیرنفتی از ۱/۸ میلیارد به ۲۹ میلیارد دلار در سال ۱۹۷۶، یعنی ۱۶ برابر افزایش یافته است. یا در مقایسه با آغاز فعالیت سازمان انکتاد در ۱۹۷۶ این گونه کسری‌ها به ۵ برابر رسیده است.

جدول شماره ۳ سهم صادرات کشورهای در حال توسعه از کل تجارت جهانی را نشان می‌دهد. از بررسی سهم صادراتی این کشورها طی دوره ۱۹۸۴ - ۱۹۵۰ ملاحظه می‌شود که در آغاز مذاکرات اجلاسیه سازمان انکتاد این نسبت به میزان ۵۲ درصد کاهش یافته است. این روند نزولی در سال‌های بعد نیز ادامه پیدا کرد. به گونه‌ای که در آغاز مذاکرات اجلاسیه‌های دوم و سوم به ترتیب تا نه درصد و ده درصد کاهش یافت. از سال ۱۹۷۳ به بعد که قیمت نفت افزایش پیدا کرد سهم صادراتی (شامل نفت) کشورهای در حال توسعه نیز در آغاز مذاکرات اجلاسیه پنجم انکتاد

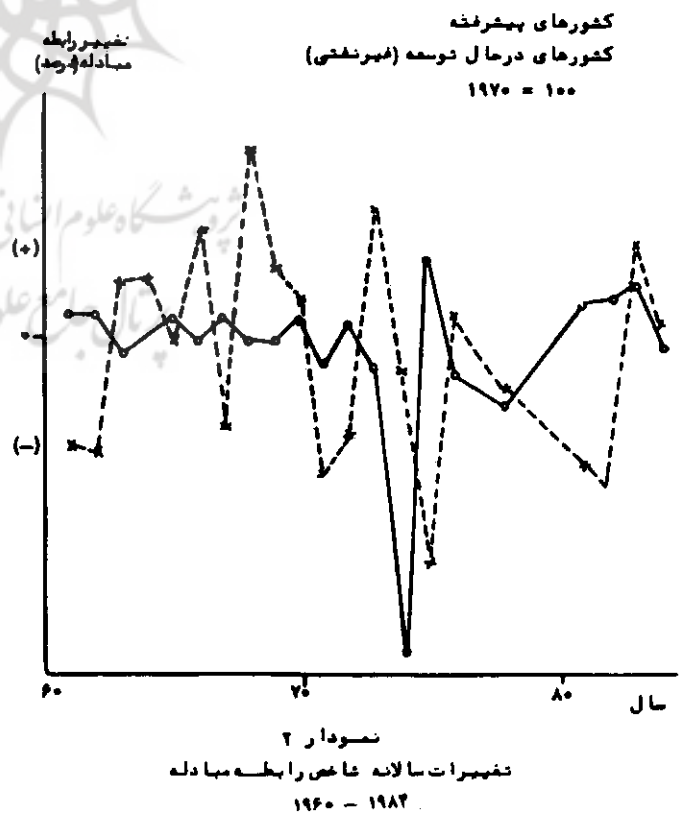
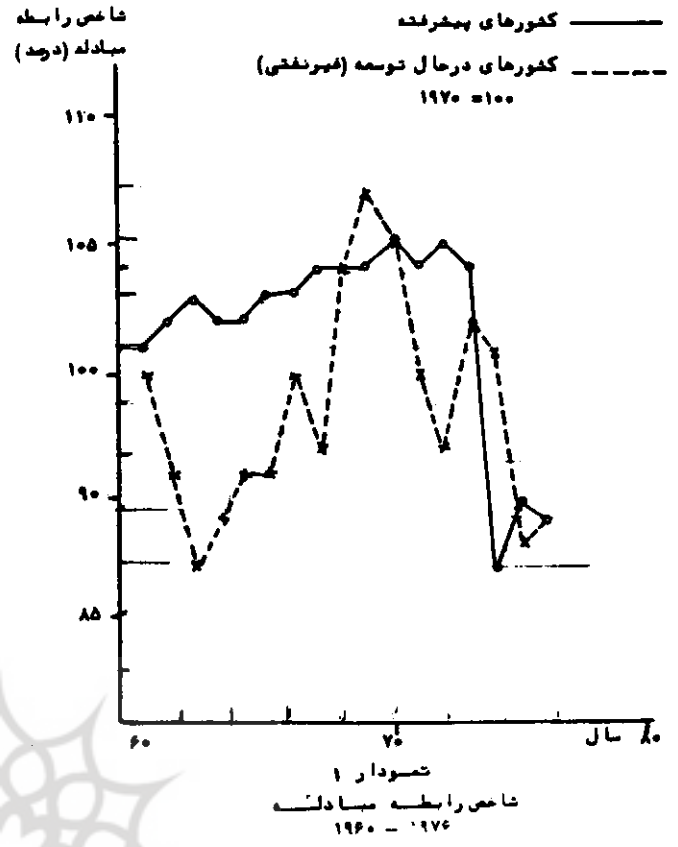
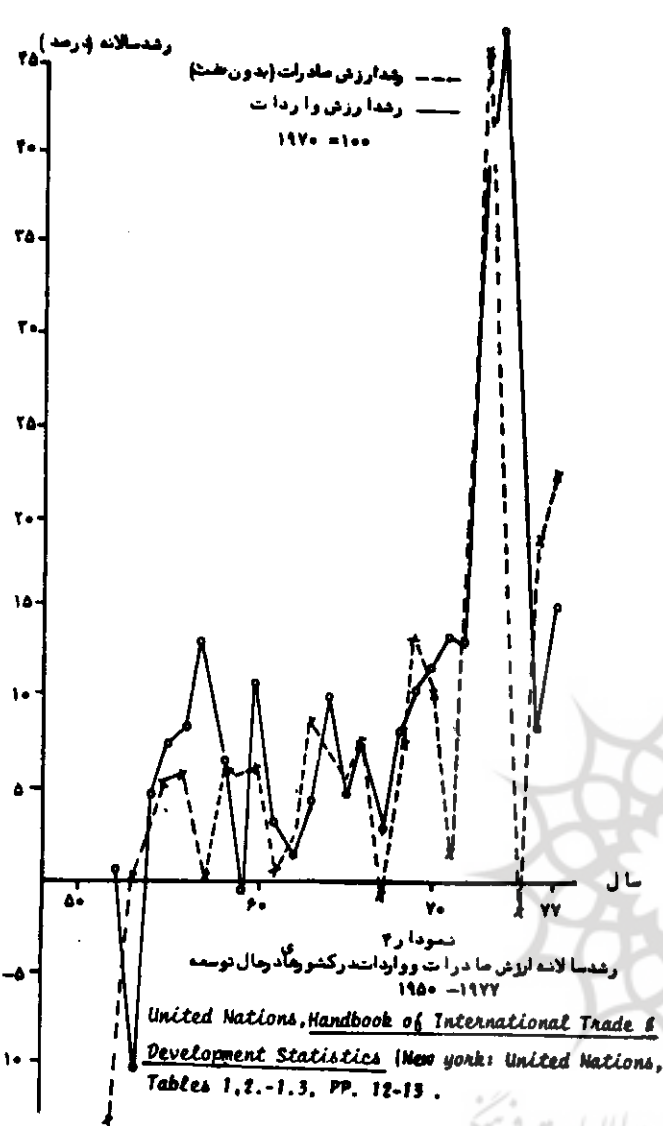
رشدی معادل ۵۵ درصد داشت. ولی در حقیقت سهم سال ۱۹۷۷ تقریباً با سهم ۱۹۵۵ برابری می‌کند به عبارت دیگر، تأثیر افزایش قیمت نفت نیز چندان برای این کشورها سودمند نبوده است و بالاخره اگر سهم صادراتی این کشورها در ۱۹۸۴ را با سال ۱۹۵۶ مقایسه کنیم، ملاحظه می‌شود که هر چند دو رقم تقریباً با هم برابری می‌کنند، ولی وقتی قدرت خرید یک دلار را در ۱۹۵۶ مورد نظر قرار دهیم، درمی‌یابیم که سهم واقعی این کشورها از تجارت جهان، افت چشمگیری کرده است. در واقع، در حالی که طی دوره ۸۴-۱۹۷۶ نرخ تورم در کشورهای پیشرفته ۶۷ درصد کاهش یافته، در کشورهای در حال توسعه ۲۲۴ درصد افزایش یافته است. اگر کشورهای در حال توسعه صادرکننده کالاهای نفتی را از غیر نفتی جدا کنیم، وضعیت از

این هم بدتر می‌شود، در حالی که سهم صادراتی غیر نفتی کشورهای در حال توسعه در ۱۹۵۰ برابر ۲۳/۵ درصد است، در سال ۱۹۸۰ این رقم به ۱۱/۲ درصد یا تقریباً به نصف سهم سال ۱۹۵۰ کاهش پیدا کرده است.

□ نتیجه گیری

به منظور حل مشکلات اقتصادی توسعه بازرگانی بین‌المللی و تسهیل رشد اقتصادی کشورهای عضو سازمان انکتاد - به ویژه کشورهای در حال توسعه، - از ۱۹۶۴ تاکنون هر چهار سال یکبار گرد همایی سازمان تشکیل شده است. ولی متأسفانه تأثیرات مثبت این سازمان بر کشورهای در حال توسعه که بیش از ۲/۴ جمعیت جهان را در بر می‌گیرد، چندان از طرح مشکلات اقتصادی فراتر نرفته است. سازمان اهداف زیادی را دنبال کرده است. یکی از اهداف انکتاد بهبود روابط تجاری کشورهای در حال توسعه با کشورهای در حال توسعه است. ولی بررسی روند تحولات بازرگانی بین‌المللی نشان می‌دهد که نه تنها اوضاع تجاری این کشورها بهبود نیافته، بلکه وضعیت اکثریت آنها - به ویژه کشورهای صادرکننده کالاهای غیر نفتی - بدتر از دهه ۱۹۵۰ شده است. در شرایط موجود رابطه مبادله به زیان کشورهای جهان سوم

بوده، درآمد صادراتی آنها نسبت به گذشته مستمراً کاهش می‌یابد. از این رو، کسری بازرگانی قابل توجه و بدهی‌های خارجی زیاد دامنگیر این کشورهاست. و انکناذ نتوانسته است به نحوی مؤثر به یاری کشورهای جهان سوم برخیزد، زیرا تصمیمات مفید انکناذ هرگز توسط کشورهای پیشرفته به اجراء در نیامده است.

منابع و مآخذ:

- ۱- کتاب مشکلات اقتصادی جهان سوم - نوشته عبدالناصر همتی.
- ۲- مجله اقتصادی - نشریه داخلی حوزه معاونت اقتصادی و بین‌المللی - شماره ۸ سال چهارم ۱۵ آبان ۱۳۶۸.
- ۳- مجله اقتصادی - نشریه داخلی حوزه معاونت امور اقتصادی و بین‌المللی - شماره ۱۰ سال دوم ۱۵ دی ۱۳۶۶.
- ۴- مجله دانشکده علوم اداری و اقتصاد - سال یکم - شماره یکم - پانیز و زمستان سال ۱۳۶۶ - از انتشارات علوم اداری و اقتصاد دانشگاه اصفهان

جدول شماره ۲

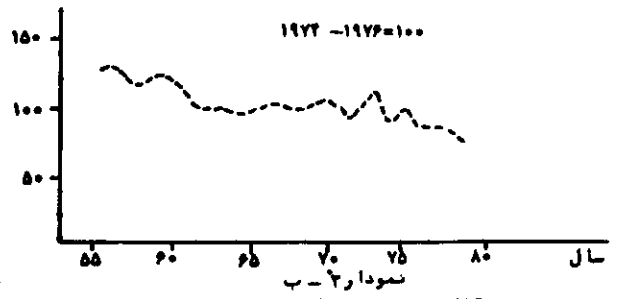
شاخص رابطه مبادله برخی از کشورهای در حال توسعه در سالهای ۱۹۵۸-۷۵ (۱۹۷۰ = ۱۰۰)

سال	برزیل	کنیا	پاناما	فیلیپین	سريلانكا	تايلند
۱۹۵۸	۱۱۵	۱۰۷	۷۲	۱۰۱	۱۲۶	۹۰
۱۹۶۲	۸۰	۱۰۲	۶۲	۹۲	۱۲۲	۹۷
۱۹۶۸	۸۶	۹۲	۱۰۱	۹۲	۱۱۰	۱۰۸
۱۹۶۹	۹۰	۹۱	۱۰۰	۹۲	۱۰۲	۱۱۲
۱۹۷۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۱۹۷۱	۹۷	۸۸	۹۹	۸۵	۹۲	۹۱
۱۹۷۲	۹۸	۸۸	۹۹	۷۱	۸۸	۹۰
۱۹۷۳	۱۰۸	۸۶	۹۷	۱۰۱	۷۸	۱۱۷
۱۹۷۴	۹۳	۷۵	۸۰	۹۷	۶۹	۱۰۱
۱۹۷۵	۸۶	۷۲	۷۲	۶۵	۵۵	۹۱

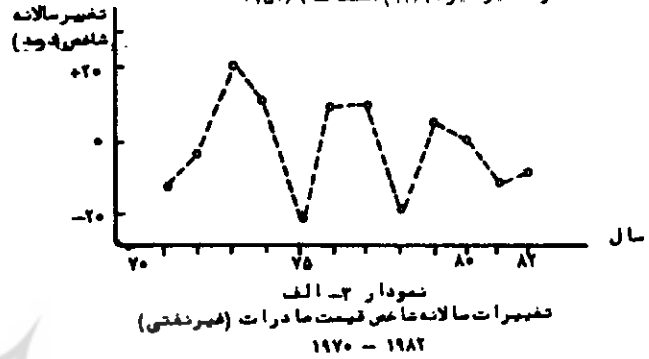
مأخذ :

C. Zuvekas, Jr., *Economic Development: An Introduction* (New York: St. Martin's Press, 1979), P.121

شاخص (درصد)

شاخص قیمت کالاهاى اساسى اوليه ۱۹۵۰-۱۹۸۲ (تهران: مؤخذ: ميدل کاسترو، بحران اقتصادى واجتماعى جهان، ترجمه علامرضا نصيرزاده (تهران: انتشارات اميرکبير، ۱۳۴۴)، صفحات ۷۵، ۶۹.

تغييرات سالانه شاخص قيمت مبادلات (ميرفتنى) ۱۹۷۰ - ۱۹۸۲

جدول شماره ۱۵

شاخص رابطه مبادله کشورهای پیشرفته و در حال توسعه در سالهای ۱۹۵۲ - ۱۹۸۲ (۱۹۷۰ = ۱۰۰)

سال	کل	تعمير سالانه (درصد)	کل	بدون نفت	تعمير سالانه بدون نفت (درصد)
۱۹۵۴ - ۵۶	۹۰	-	۱۰۸	۱۱۲	-
۱۹۶۰	۹۶	-	۱۰۰	۹۵	-
۱۹۶۱	۹۷	۱/۰	۹۶	۹۱	-۲/۲
۱۹۶۲	۹۸	۱/۰	۹۲	۸۷	-۲/۲
۱۹۶۳	۹۷	-۱/۰	۹۲	۸۹	۰
۱۹۶۴	۹۷	۰	۹۵	۹۱	۲/۲
۱۹۶۵	۹۸	۱/۰	۹۲	۹۱	۰
۱۹۶۶	۹۸	۰	۹۷	۹۵	۲/۲
۱۹۶۷	۹۹	۱/۰	۹۲	۹۲	۲/۲
۱۹۶۸	۹۹	۰	۱۰۰	۹۹	۷/۶
۱۹۶۹	۹۹	۰	۱۰۲	۱۰۲	۲/۰
۱۹۷۰	۱۰۰	۱/۰	۱۰۰	۱۰۰	۲/۰
۱۹۷۱	۹۹	-۱/۰	۱۰۰	۹۵	-۵/۲
۱۹۷۲	۱۰۰	۱/۰	۹۷	۹۲	-۳/۲
۱۹۷۳	۹۹	-۱/۰	۱۰۵	۹۷	۵/۲
۱۹۷۴	۸۷	-۱۲/۱	۱۶۲	۹۶	-۱/۰
۱۹۷۵	۹۰	۳/۵	۱۵۹	۸۸	-۸/۲
۱۹۷۶	۸۹	-۱/۱	۱۶۵	۸۹	۱/۱
۱۹۷۶ - ۸۰	۸۰	-۲/۱	۱۶۵	۹۰	۹/۰
۱۹۸۱	۸۰	۱/۵	۱۶۵	۱۰۲	۱۰/۲
۱۹۸۲	۸۰	۱/۷	۱۶۵	۹۸	۷/۸
۱۹۸۳	۸۰	۲/۲	۱۶۵	۹۸	۵/۶
۱۹۸۴	۸۰	۰/۱	۱۶۵	۹۸	۵/۲

م : متوسط ت : تخمينى
مأخذ : دوره ۷۶ - ۱۹۵۴ از

United Nations, *Handbook of International Trade & Development Statistics* (New York: United Nations 1978), P.42

United Nations, *World Economic Survey: Current Trends & Policies in World Economy* (New York: United Nations, 1985) P.17

جدول شماره ۳

سهم صادرات کشورهای پیشرفته و در حال توسعه از کل تجارت جهان (درصد) ۱۹۵۰ - ۱۹۸۲

سال	پیشرفته	در حال توسعه
۱۹۵۰	۶۱/۲	۳۰/۵
۱۹۵۵	۶۲/۷	۲۵/۲
۱۹۵۶	۶۶/۲	۲۲/۰
۱۹۵۷	۶۷/۱	۲۲/۸
۱۹۵۸	۶۵/۸	۲۲/۰
۱۹۵۹	۶۵/۲	۲۲/۲
۱۹۶۰	۶۶/۸	۲۱/۲
۱۹۶۱	۶۷/۵	۲۰/۷
۱۹۶۲	۶۷/۱	۲۰/۶
۱۹۶۳	۶۷/۲	۲۰/۵
۱۹۶۴	۶۸/۱	۲۰/۱
۱۹۶۵	۶۸/۸	۱۹/۶
۱۹۶۶	۶۹/۶	۱۹/۰
۱۹۶۷	۶۹/۶	۱۸/۷
۱۹۶۸	۷۰/۲	۱۸/۲
۱۹۶۹	۷۱/۱	۱۸/۰
۱۹۷۰	۷۱/۹	۱۷/۰
۱۹۷۱	۷۲/۲	۱۶/۷
۱۹۷۲	۷۲/۶	۱۶/۴
۱۹۷۳	۷۱/۶	۱۷/۷
۱۹۷۴	۶۵/۱	۲۵/۶
۱۹۷۵	۶۶/۲	۲۲/۲
۱۹۷۶	۶۵/۱	۲۲/۴
۱۹۷۷	۶۲/۶	۲۵/۸
۱۹۷۸	۶۷/۰	۲۲/۲
۱۹۷۹	۶۵/۲	۲۵/۶
۱۹۸۰	۶۲/۲	۲۶/۸
۱۹۸۱	۶۲/۵	۲۵/۲
۱۹۸۲	۶۵/۷	۲۲/۸

مأخذ: دوره ۷۷ - ۱۹۵۰ از منبع زیرمآیسه شده است :

United Nations, *Handbook of International Trade & Development Statistics* (New York: United Nations, 1978), PP.462-464

United Nations, *World Economic Survey: Current trends & Policies in World Economy* (New York: United Nations, 1985), P.38.

فیدل کاسترو، بحران اقتصادى واجتماعى جهان ترجمه علامرضا نصيرزاده (تهران: انتشارات اميرکبير، ۱۳۴۴) ص ۶۲.